

Ante Sapunar

OBRADA GRADITELJSKOG NASLJEĀA SPLITA U MAGISTARSKIM RADOVIMA

U studenome ove godine navršilo se sedam godina od otvaranja post-diplomskog studija »Zaštita i revitalizacija graditeljskog nasljeĀa«.

SveĀana inauguracija odršana je 24. XI 1975. kad su Sveučilište u Splitu i Arhitektonski fakultet u Zagrebu potpisali samoupravni sporazum o osnivanju postdiplomskog magistarskog studija pod gornjim naslovom sa sjedištem u Splitu, prvog takvog studija u našoj zemlji.

Studij je osnovan sa zadatkom da osposobljava kandidate za rad u zaštiti, istraživanju i znanstvenoj obradi graditeljskog nasljeĀa, u planiranju i projektiranju u povijesnim ambijentima, u saniranju povijesnih graĀevina i jezgri, te uopće za rad u zaštiti graditeljskog nasljeĀa.

Studij koji su sveĀano otvorili rektor Sveučilišta u Splitu dr Dinko Foretić i dekan Arhitektonskog fakulteta dr Josip Frankol poĀeo je raditi nastavne godine 1975/76. s 25 polaznika. Druga generacija brojila je 19 polaznika, treća 28 a u toku je nastava Āetvrte generacije.

Polaznici studija su iz svih krajeva Jugoslavije, naroĀito iz Splita, pa se u većini sluĀajeva i izbor magistarskih tema odnosi na podruĀje splitske regije. Tako je 12. XII 1978. pred komisijom za obranu magistarskog rada Arhitektonskog fakulteta u Zagrebu dipl. inž. arh. Zdeslav Perković obranio svoju magistarsku radnju pod naslovom »Skup objekata uz sjeverozapadni zid srednjovjekovnog Splita« i tako postao prvi magistar iz ove znanstvene oblasti. Ove godine (28. VI 1982) obranio je prof. Franko Oreb magistarski rad s naslovom »Crkva i samostan sv. Dominika u Splitu«.

Društvo prijatelja kulturne baštine smatra rad tog postdiplomskog studija posebno znaĀajnim za grad Split i njegovu bogatu graditeljsku baštinu. Redakcija Āasopisa »Kulturna baština«, prateći sa zadovoljstvom uspješan rad ovog studija, pozdravlja svaki magistarski rad o splitskoj graditeljskoj baštini pa ga i u skraćenom obimu i objavljuje. U ovom broju iznosi opći prikaz magistarske obrade samostanskog kompleksa sv. Dominika i posebno odvojen cjelovit dio.

Tema ovog magistarskog rada se odnosi na crkvu i samostan sv. Dominika, meĀutim ona se ne ograniĀava strogo na sam graĀevinski kompleks

već obuhvaća i nešto šire područje omeđeno Hrvojevom ulicom i Trgom narodnog ustanka (današnjim Pazarom). To je bilo potrebno zato što su blizina Dioklecijanove palače, odnosno srednjovjekovnog grada s jedne strane i izgradnja crkve i samostana na ovom prostoru te ratne opasnosti s druge strane utjecale na određene prostorne promjene u pojedinim povijesnim razdobljima.

Ovaj kompleks, sagrađen izvan gradskih zidina u neposrednoj blizini gradskih vrata, nije odigrao značajniju ulogu u urbanističkim transformacijama gradskog tkiva, kao oni crkveno-samostanski kompleksi izgrađeni u samom gradu. Međutim, njegova lokacija na ovom prostoru nije slučajna, nego se njen izbor temelji i na pravilima onodobnih prosjačko-propovjedničkih redova i na nekim drugim činjenicama, u prvom redu na postojanju starokršćanske crkve sv. Katarine, kojoj je i kasnija crkva bila posvećena i nadbiskupskim vrtovima koje su dominikanci nakon svog dolaska dobili u posjed od splitskih nadbiskupa.

Izgradnjom crkve i samostana ovaj prostor je dobio markantan i konstantan urbanistički akcent, koji će bitno utjecati na svoju okolinu, ali ne u smislu intenziviranja izgradnje, nego upravo obrnuto, u smislu njene izoliranosti. Kako je sam građevni kompleks kao i okolni prostor do sada bio nedovoljno obrađen, to se ovim radom, na temelju raspoloživih i dostupnih pisanih i grafičkih izvora, pokušao obraditi njegov izvorni izgled i faze razvitka na temelju kojih su se objektivno mogla stvoriti mišljenja o valorizaciji kompleksa i okolnog prostora te dati neki prijedlozi za njegovo uređenje. Naravno, tu bi još trebalo izvršiti i arheološka istraživanja, u samoj crkvi i samostanu i oko njih, kojima bi se neke teze iznesene u ovom radu, prvenstveno ona o postojanju starokršćanske crkve sv. Katarine, mogle dokazati ili pak definitivno odbaciti.

To za sada nije bilo moguće ostvariti jer su crkva i samostan u funkciji intenzivnog bogoslužja i samostanskog življenja, pa taj zadatak i dalje ostaje primaran prilikom bilo kakvih većih urbanističkih zahvata na ovom položaju.

Sadržaj ove radnje je podijeljen u dva dijela. Prvi dio sadrži povijesni razvoj kompleksa i okolnog prostora podijeljen u nekoliko osnovnih poglavlja, koja karakteriziraju njegove povijesne, građevne i prostorne promjene, ilustrirane grafičkim i povijesnim izvorima. Osim toga u prvom dijelu je obrađen i položaj kompleksa u odnosu prema povijesnom centru grada, vrednovanje izvornih ostataka crkve i samostana te problem njihove zaštite.

Drugi pak dio sadrži tehničku dokumentaciju: arhitektonske snimke postojećeg stanja (tlocrte, presjeke, fasade) u mj. 1 : 50 i pet osnovnih prostornih faza razvoja u mj. 1 : 1000.

U grafičkom prikazivanju pojedinih prostornih faza razvoja iskorišteni su stari crteži od XVI—XIX st., rektificirani crteži Santinijevi, Mortijerovi i Chalergijevi, katastarska mapa iz 1831. god. i stari planovi grada iz 1924. i 1926. god. Osim toga na snimku postojećeg stanja posebnim su legendama označeni barokni ostaci crkve i samostana i kasnije dogradnje.

Ovaj rad predstavlja doprinos boljem osvjetljavanju povijesnog i građevnog razvoja ovog crkveno-samostanskog kompleksa kroz stoljeća i doprinos općem proučavanju razvoja srednjovjekovnog grada.